БАРЛЫҚ ЕЛДЕРДІҢ ПРОЛЕТАРЛАРЫ, БІРІГІҢДЕР!

Ленин туы

ҚКП СОЛТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСТЫҚ КОМИТЕТІНІҢ, ЕҢБЕКШІЛЕР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛЫСТЫҚ СОВЕТІНІҢ және ҚКП ПЕТРОПАВЛ ҚАЛАЛЫҚ КОМИТЕТІНІҢ ГАЗЕТІ

№ 219 (9281) | 1953 жылғы 31 октябрь Сенбі | Шығуына 34 жыл жеке саны 20 тиын.

Совет Одағының еңбекшілері! Коммунистік партия мен Совет Үкметінің төңірегіне бұрынғыдан да берік топтасайық, барлық күшіміз бен творчестволық жігерімізді елімізде коммунизм орнатудың ұлы ісіне жұмылдырайық!

Коммунистік партияның, Совет Үкметінің және халықтың мызғымас бірлігі жасасын!

(СОКП Орталық Комитетінің Ұлы Октябрьдің 36 жылдығына арнаған ұрандарынан).

Товар айналымын онан әрі өрістету және мемлекеттік, кооперативтік, колхоздық сауданы ұйымдастыру ісін жақсарту шаралары туралы

ССРО Сауда министрі А. И. МИКОЯН жолдастың сауда қызметкерлерінің 1953 жылғы 17 октябрьде болған Бүкілодақтық кеңесінде жасаған баяндамасы

(Жалғасы. Басы «Ленин туының» өткен санында)

Солай бола тұрса да, бізде товароведтердің маңызы төмен болып келеді. Менің байқауымша, заводта директордан кейінгі екінші басшы бас инженер болатыны сияқты, сауда ұйымдарында да товаровед товарлардың ассортименті мен сапасы жөнінде екінші басшы болуға тиіс. Саудада товароведтердің ролін көтеретін уақыт жетті. Сонда товардың сапасы мен ассортименті туралы мәселе әлдеқайда табысты шешіледі.

Біздің партиямыз бен үкметіміз әрқашан да өнімнің сапасын арттыру мәселесіне үнемі көңіл аударып келді. Сауда ұйымдары тұтынушыларға жоғары сапалы товарлар жеткізу жөнінде зор жауапкершілік атқарады. Сауда қызметкерлері күн сайын өзінің жұмысында он миллиондаған советтік сатып алушылармен кездесіп отырады, сондықтан сатылатын товарлар туралы алғашқы пікірді де сатушы естиді.

Сауда қызметкерлері сатылатын товар үшін сатып алушылардың алдында тікелей жауап береді. Сауда қызметкерлері сатып алушының мүдделерін бейнелеп, товарлардың сапасы мен ассортименті жөнінде өнеркәсіп алдында сол мүдделерді қорғап отыруға, сауда орындарына нашар товарлардың өтіп кетуіне жол бермеуге міндетті.

Товарлардың сапасы мен ассортиментін жақсарту жолындағы күресте экономикалық тұтқаларды пайдалану үшін сауданың қарауында барлық мүмкіншіліктер бар. Сауда қызметкерлері өнеркәсіптің алдына товарлардың жаңа түрлерін шығаруды ұйымдастыру мәселесін қоюға, жаңа товарлардың жақсы таратушысы болуға, өнеркәсіпті күн сайын халық керексінетін жоғары сапалы товарлар шығаруға итермелеп отыруға міндетті.

Сапаны жақсарту мақсатымен үкмет жеңіл өнеркәсіпті жоғары сапалы жүн маталарын — «бостон», «метро», «люкс», «ударник», «коверкот», «драп-велюр», «столичный» және басқа товарларын шығаруды көбейтуге, жібек маталарының әшекейін жақсартуға, олардың беріктігін арттыруға, гүлді маталарды көп шығаруға, әсресе, тамақ өнеркәсібіне зор талаптар қойды. Товардың жаңадан шығарылатын сортының алғашқы кезде жоғары сапалы болып, онан соң өндірісшілердің оған көңіл аударуы бәсеңсуіне, сөйтіп сапасының нашарлап кетуіне төзуге болмайды. Сол сияқты, өнеркәсіптің өтімділігін көрсеткен товарларды өндірістен шығарып тастауына жол беруге болмайды.

Сауда қызметкерлерінің арасында осы уақытқа дейін сапасыз товарлардың сауда орындарына өтіп кетуі сияқты фактілерге ымыршылдықпен қарауы жойылмай келеді, өнеркәсіп халықтың керексінбейтін товарларын, ескірген фасондар мен үлгілерді, сыртқы өңделуі нашар киімдерді беріп отырған жағдайында оларға әлдеқандай бір кеңшілік жасау бар екендігі байқалады.

Әрине, өнеркәсіптің басшы қызметкерлері: бізге химиктер бояу жеткізіп бермей отыр, оған біз не істей аламыз, дей бастайды. Өнеркәсіп қызметкерлерінің және аққөңіл сауда қызметкерлерінің жүрегі елжірей бастайды. Бұлардың жүрегі тастай болуға тиіс — ешқандай жеңілдікке бармауға тиіс. Жеңіл өнеркәсіптің қызметкерлері химиктерге қысым жасауы керек, олардың да жүректері химиктердің алдында елжіремей-ақ қойсын, олар да химиктерден өздеріне қажетті бояулардың бәрін жасап беруді талап ететін болсын. Бұл істегі кеңшілік жасаудың қандайы болса да—оппортунизм, ал оппортунизм —істі апатқа ұшыратады.

Большевиктер ешуақытта да осалдар қатарына теңеліп көрген емес, олай теңелу халықтың игілігі үшін белсене күресу ісінің мағнасына қайшы келеді. Осалдыққа теңелудің орнына, сауда қызметкерлерінің бүкіл әрмиясы осал жерлерді меңгеру, қиырату, ашып жіберу принциптеріне сүйенуге тиіс. Бұдан шығатын қорытынды —сауда қызметкерлері товар берушілердің сылтаулары тұтынушының мүдделеріне қайшы келетін болса, ол сылтаулармен келісуге тиісті емес.

Товарлардың қажетті ассортименті үшін, олардың жоғары сапалы болуы үшін, товарлардың сыртқы көркінің әдемі болуы үшін күресті кең өрістете отырып, сауда қызметкерлері тұтынушының мүдделерін қорғап қана қоймай, сонымен қатар олардың жаңа талап-тілектерін қанағаттандыру үшін ...

тандa 11 есе дерлік артады, сөйтіп 196 мыңға жетеді, тұрмысқа керекті тоңазытқыштар быйылғы жылдағы 62 мыңның орнына 330 мың шығарылады, тозаңсорғыш өндіру 5 есе артып, ол жылына жарты миллион дерлік шығарылады; еден сүртетін электр аппараты 10 есе көбейеді. Картоп тазалағыш, овощь өңдейтін тетіктер, нан турағыш, ыдыс жуғыш, электр кастрюльдері мен шәйнектер сияқты кухня жабдықтары мейлінше көп өндірілетін болады.

Кейбір кертартпалар, әсресе қастықпен қарайтындар арасындағы кертартпалар дүниені таңдандыратын бірдеме тапқан екен деп айтар. Әрине, кір жуатын машиналар, тозаңсорғыш немесе тоңазытқыш өндіру мөлшерімен біз әзірше ешкімді таңдандырғымыз келіп отырған жоқ. Біз тек бұл істі жолға қойдық. Ал, біздің бостандық болған ісімізді ілгері бастыру жөніндегі қарқынымызбен біз, сірә, қандай кертартпаны болса да таңдандырамыз.

Бізде, социализм елінде бұл машиналар таяудағы уақытта совет семьялары көпшілігінің тұрмысындағы қажетті құралына айналады.

1956 жылы тігін машиналары үш миллионға дейін, яғни соғыстан бұрынғы 1940 жылғыдан 17 есе дерлік көп шығарылады. 1954 жылдан бастап біздің өнеркәсіп ықшам және ыңғайлы электрлі тігін машиналарын шығаратын болады. Тігін машиналарының бұл жаңа түрі біздің әйелдеріміз үшін өте жақсы жағдай тудырады.

Еңбекшілерді қамту ісін жақсартуда және ұсақ үй шаруасын қайта құруда қоғамдық тамақтануды барынша өркендету маңызды фактор болып табылады. Халықтың кейбір бөлегі арасында асхана— мәжбүр болғанда ғана керек дейтін теріс пікір орын алып келеді. Дәмді тамақтар әзірлеу, келушілерге тез және мәдениетті қызмет ету қажеттігін ұмытқан қоғамдық тамақтанудың кейбір қызметкерлерінің өз міндеттеріне тоғышарлықпен қарауы осындай пікірге әсерін аз тигізбейді.

Барлық басқа істегі сияқты, қоғамдық тамақтануда да істің бәрін кадрлар шешеді. Бізде аспазшы қоғамдық тамақтанудағы ең жауапты қызметкерлердің бірі, ал аспазшының мамандығы — ең құрметті ...

Қоғамдық тамақтану кәсіпорындарының жұмысын ұйымдастырғанда, келуші адам тамақтануды күтуге көп уақыт жұмсамай, тиісті уақытын тыныштықпен, дұрыс тамақтануға пайдаланатындай етіп ұйымдастыру керек. Академик Павлов тамақты асықпай, жайлаппен, ішуді қажырлылықпен ұсынған болатын, өйткені, «тамақты тез, қалай болса солай ішу салдарынан, ішкен асқа рахаттану, қанағаттану жеткілікті дәрежеде болмайды, сондықтан да тамақты сіңіру үшін қажетті мөлшерде шырын болмайды» (Шығармалар, 2 том, 1-кітап, 262 бет).

Мектепте балалардың тамағын дұрыс ұйымдастыру совет семьясына елеулі жеңілдік келтіреді. Бізде мектептердің көп бөлегінде жақсы жабдықталған буфеттер бар. Бірақ, буфеттерде оқушыларды қамту жұмысы әлі де қанағаттанғысыз болып отыр; мектеп асханалары жеткіліксіз. Мектеп буфеттері мен асханалары баланың өсіп келе жатқан организмінің ерекше тілектерін еске ала отырып, балалардың тамағын әзірлеуге арнап бейімделуге тиіс.

Қоғамдық тамақтану кәсіпорындарында тағамның әртүрлі ассортименті әзірленіп, бұл тағамдар жақсы жасалып, сүйсінерлік және тартымды болуға тиіс. Дайын тағамдар мен кулинария заттарын үйге босату ісін кеңінен өрістету керек, мұның өзі де үй шаруасындағы әйелдің жағдайын жеңілдетеді.

Ресторандардың жұмысын жақсарту, халыққа қызмет ету мәдениетін арттырып, әртүрлі тағамды әзірлеу сапасын едәуір көтеру қажет. Істі былай етіп жүргізу керек: ресторанға бүкіл семьямен барып, ресторанда қонақ қабылдап, семьяның мейрамын атап өткізетін болу керек, сөйтіп ері үшін ғана емес, әйелі үшін де мейрам болатын болуы керек, өйткені, қонақтарды үйде қабылдау —үй шаруасындағы әйелден басқаның бәріне мейрам болады да, үйге келген қонақтар үй шаруасындағы әйелге ауыр еңбек тудырып, шаршатады. Сайып келгенде, вокзалдағы, пристаньдағы, аэропорттағы ресторандардың жұмысын жолға қою керек. Вагон-ресторандардың жұмысы шұғыл жақсартылуға тиіс.

Жаппай серуендер мен демонстрациялар ...

рып, халықты үлгілі қамту үшін социалистік жарысты күшейту, сауданың барлық буындарында жаңашылдықты көрсетіп, кең етек алдыру, сөйтіп, барлық сауда кәсіпорындарын алдыңғылардың дәрежесіне көтеру болып табылады.

Сауда мәдениетін арттырудың түбірлі мәселелерінің бірі—азық-түлік және өнеркәсіп товарларын жақсылап және әсемдеп буып-түю. Бұл істе өнеркәсіп үлкен роль атқаруға тиіс, өнеркәсіп өз жұмысын қайта құрып, товарларды буып-түйілген ыдысқа салынған түрінде барынша көп шығаруға міндетті. Бірақ, көп нәрсе сауда қызметкерлеріне де байланысты. Товарлар көбінесе қағазға салақ оралады. Уылдырық, сүзбе, қаймақ, бал, варенье, повидло сатып алу үшін сатып алушы магазинге өз ыдысымен келуге тиіс болып отыр, ал шынында өнеркәсіп бұл айтылған товарларды сату үшін дайын ыдыс беріп отыруы керек.

Егер соңғы жылдардың ішінде әлі елеулі кемшіліктер бар екендігіне қарамастан, бірсыпыра азық-түлік және өнеркәсіп товарлары саудасының мәдениеті артқан болса, овощь пен картоп саудасын жақсарту үшін істелген іс әлі өте аз. Картоп пен овощтың көбінесе былас түрде, топырақпен бірге босатылатындығына, овощтың босаң түрде сатылатындығына, сатып алушының бұл өнімдерді сатып алу үшін қалаша корзинка немесе қап көтеріп келуіне көп сауда қызметкерлері көніп отыр. Бұған төзуге болмайды. Сатып алушының картопты қағаз қаптарға немесе торларға оралған күйінде сатып алуға, ашытқан капустаны банкаларда немесе шағын бөшкелерде сатып алуына бірте-бірте мүмкіндік беретін уақыт жетті.

Сауда ұйымдарының көптеген басшылары сатушылардың еңбек өнімділігін арттыратын, олардың еңбегін көп жеңілдететін, товарларды неғұрлым тез және дұрыс босатуды қамтамасыз ететін ең қарапайым механизмдерді өндіріске енгізуге және пайдалануға қамқорлық істемейді. Міндет ең қарапайым механизмдерді барынша толық пайдалану, сауда мәдениетін арттыруға көмектесетін жаңа техниканы кең қолдану болып отыр.

Октябрь мерекесі құрметіне

Бригада мүшелерінің табысы

Біздің трактор бригадасы быйыл «Қызыл ту» колхозының егін даласында жұмыс істеді. Трактоpшылар Ұлы Октябрь революциясының 36 жылдық мерекесіне дейін жылдық өндірістік жоспарды толық орындап шығуға міндеттеме алып, алғашқы күндерден бастап, бригададағы екі «СТЗ—НАТИ», бір «ДТ—54», екі «ЧТЗ» тракторларының қуатын жұмысқа өнімді пайдаланды.

Колхоз басқармасы трактор бригадасына тіркеуші, жанар және жағар май, су тасушы етіп алдыңғы қатарлы, еңбек сүйгіш колхозшыларды бөлді. Бұл жұмысқа бөлінген адамдар өз міндеттеріне жауаптылықпен қарап, тракторлардың тоқтаусыз жұмыс істеуін қамтамасыз етуге көмектесті.

Осының нәтижесінде бригада бойынша жылдық өндірістік жоспар 15 октябрьге дейін 102 процент орындалды. Әрбір 15 аттық күші бар трактормен 940 гектардан жер жұмысталды және 2 мың килограмм жанар, жағар майлар үнемделді.

Жекелеген трактоpшылар еңбектің тамаша үлгісін көрсетті. Мәселен, Аяқапов жолдас жылдық өндірістік тапсырмасын 120 процент, К. Рысалиев жолдас —110 процент орындады.

Әрине, біз үшін қол жеткен табыс — көп емес. Өйткені, колхоз шаруашылығын көтере беру —әлі де зор табыстарға жетуді талап етеді. Біздің бригада мүшелері осы талапқа сай еңбек етуді өздерінің ардақты борышы деп біледі.

Т. ЗІКІРИН,

Торанғұл МТС-нің № 12 трактор бригадасының бригадирі.

Міндеттемелерін ойдағыдай орындауда

Ленин аудандық өндіріс комбинатының коллективі Ұлы Октябрь социалистік революциясының 36 жылдық мерекесі құрметіндегі социалистік жарысқа қызу ұштаса отырып, октябрь айындағы өндірістік тапсырманы 110 процент орындауға міндеттенген еді.

Мереке қарсаңындағы социалистік жарысқа ұштасу нәтижесінде комбинатта ішкі мүмкіншіліктер тиімді пайдаланылды. Көптеген жұмысшылар күн сайын біржарым, екі нормаға дейін орындауға жетісті. Мәселен, мебель жасаушы В. Да-

ға, жасанды жібек маталарының ашшуын азайту шараларын жүргізуге, сол сияқты маталардың көркемдігін жақсартуға міндеттеді.

Тұтынушыларға көп ұнаған жасанды торқалардан мата шығаруды көп өндіру белгіленіп отыр, бірақ мұны Москваның Бірінші гүлді сиса фабрикасы мен Трехгорная мануфактураның шығаратын маталары туралы айтуға болмайды. Бұлар даңқты кәсіпорындар, бірақ олардың шығарып жатқан жасанды маталары жарамсыз, сатып алушы ол маталардың сапасы нашар екенін айтады.

Егер Москва қаласының Свердлов атындағы фабрикасы өте жақсы жасанды полотно беріп отырған болса, сатып алушылар шетелдік маталардан гөрі оны артық көріп алатын болса, Трехгорная мануфактура мен Бірінші гүлді сиса фабрикасы жасанды мата шығаруға шындап әзірленіп алмай кірісіп, бұл істе масқара болып отыр.

Мұнан соң жеңіл өнеркәсібінің бір түсті, күңгірт, реңсіз, гүлдері мен суреттері нашар товарлар шығаратындығына да төзуге болмайды. Өнеркәсіп гүлдері жарқын, ұнамды және тартымды, бояуы оңбайтын маталар шығаруға тиісті.

Жеңіл өнеркәсіп киімдерінің маусымға қолайлы, тұтынушылардың талаптары мен талғампаздығына сай келетін үлгілер мен фасондар жасап шығаруға және меңгеруге міндетті. Сапаның бұлжымас бір элементі өнімнің сыртқы көркі — оның өңделуі, әдемі және берік буып-түюі, көркем этикеткалы болуы болып табылады.

Айта кету керек, бірқатар өнеркәсіп орындары товарларды жақсы көріктеуге және өңдеуге жетті, бірақ мұны көптеген одақтық сол сияқты республикалық, кооперативтік және жергілікті, әсіресе аудандық өнеркәсіп орындары жөнінде тіпті де айтуға болмайды. Міндет бұл істе артта қалып келе жатқандарды алдыңғылар дәрежесіне көтеруде болып отыр. Біздің бүкіл өнеркәсібіміз жоғары сапалы берік, көрікті және сыртқы өңделуі жөнінде, буып-түюі жөнінде ең таңдаулы шетелдік үлгілерден кем түспейтін товарлар шығаруға тиісті.

Халық неғұрлым көп керек етіп отырған өнімдердің сапасын тұрақты және берік ету жөнінде сатып алушы өнеркәсіп-

мемлекеттің мүдделерін қорғайды және өнеркәсіп қызметкерлерінің жұмыс сапасының жаңа, неғұрлым жоғары дәрежесіне көтерілуіне көмектеседі.

Совет саудасы мен өнеркәсіп қызметкерлерінің товардың жоғары сапалы болуы үшін күрестегі мүдделері біртұтас; бұл халықтың игілігі үшін қамқорлық жасауды бейнелейтін жалпымемлекеттік мүдде. Сауданы жақсарту мүддесімен көтере сауда ұйымдары өнеркәсіптен Сауда министрлігіне беріліп отыр.

Көтере сауда ұйымдарының берілуі бір ведомстводан екінші ведомствоға жай ғана бере салу емес, сауданы ұйымдастырудағы түбірлі өзгеріс болып табылады және мұның өзі совет саудасының даму тарихында алғаш рет жүргізіліп отыр. Көтере сауданы өнеркәсіптен Сауда министрлігіне берудің мақсаты сатып алушының мүдделерін бірінші кезекке қойып, өнеркәсіптің қолайлылығын екінші кезекке қою.

Көтере сауда және сапа жөніндегі инспекция туралы мәселелер жөнінде Үкіметтің қабылдаған қарарының терең мағнасы міне осында. Товарлардың жоғары сапалы және қажетті ассортиментте болуы үшін күресу ісінде ССРО Сауда министрлігінің көтере сауда ұйымдарының ролі шұғыл арттырылуға тиіс. Олар бөлшек сауда ұйымдарының талаптарына сергектікпен құлақ асып, олардың сауданы жақсартуына, товарлардың қозғалыс жолдарын төтелендіру жөніндегі міндетті шешуіне және өнеркәсіп орындарынан товарларды тікелей сауда орындарына транзитпен жөнелтіп отыруды ұлғайтуына барынша көмектесіп отыруға міндетті.

Жоспарлаудағы кемшіліктердің бірі біріншіі жағынан, жергілікті сауда бөлімінде, магазинде товар айналымын жоспарлаудың, екінші жағынан, сол жоспарды товар ресурстарымен қамтамасыз етудің арасында тиісті байланыстыру болмауы. Осының нәтижесінде бір ұйым товарларды товар айналымының жоспарын орындауға керекті мөлшерден артық алады, ал басқалары кем алады. Егер магазиндер мен сауда бөлімдері қызметкерлерінің жалақысы жоспардың орындалу дәрежесіне қарай өзгеріп отыратынын ескеретін болсақ, онда бұл кемшіліктің салмағы онан сайын арта түседі.

Совет семьясының тұрмысын және қоғамдық тамақтану ісін жақсартудың кейбір мәселелері

Владимир Ильич Ленин үй шаруашылығын қайта құру мәселелеріне коммунизм жолындағы күрес шарттарының бірі ретінде зор маңыз берген болатын. Әйелді, деп жазды ол, «**ұсақ үй** шаруашылығы оларды жаншып, тұншықтырып, топастандырып, еңсесін көтертпей отыр, олардың ас пісірумен, бала күтумен қолын байлап жан көйітетін, топастандыратын, жанышатын, ауызға алып айтуға келмейтін өте өнімсіз, ұсақ жұмыстармен оның еңбектерін ысырап етіп отыр. Тек осы ұсақ үй шаруашылығына қарсы бұқаралық күрес (мемлекет билігін меңгеріп отырған пролетариаттың бастауымен) басталған жерде ғана, немесе, дұрысырақ айтқанда, бұл ұсақ шаруашылықты ірі социалистік шаруашылыққа айналдыратын **бұқаралық қайта құрылыс** жұмысы басталған уақытта ғана, тек сол уақытта ғана, сол жерде ғана әйелдерді шындап **азат ету ісі,** шын коммунизм басталмақ» (В. И. Ленин, Шығармалар, 29 том, 396 бет).

Ұсақ үй шаруасын жаппай қайта құру жұмысының бірнеше бағытта жүргізілуі мүмкін. Бұл істе үй ішіндегі еңбекті механикаландырудың яғни, дұрысын айтқанда, машиналандырудың зор маңызы бар. Қазіргі замандағы тұтыну құралдарын, біздің тұрмысымызды қамтитын және жақсартатын жетілген машиналарды өндіріп, тұрмысқа енгізуге мейлінше зор көңіл бөлуге қазір бізде керекті мүмкіндіктің бәрі бар.

ССРО Министрлер Советі мен СОКП Орталық Комитеті үй шаруасына арналған машиналар өндірудің кең программасын бекітті. Кір жуатын машиналардың өндірілуі 1955 жылы, 1953 жылмен салыстыр-

және қадірлі мамандықтың бірі болып табылады, өйткені, көптеген миллион адамдардың денсаулығы және жұмыс істеу қабілеті күн сайын тікелей және едәуір дәрежеде аспазшының жұмысына байланысты.

Соңғы уақытқа дейін асхана қызметкерлерінің еңбегіне жұмыс нормалары бойынша сом есебімен ақы төлеу системасы қолданылып келді. Бұл система қымбат тұратын тағамдар жасауға ұмтылдырып, еңбекті көп тілейтін овощтан, ұннан, жармадан тағамдар жасауға зиян келтірді және тағам әзірлеу сапасын кемітті.

Қазір бұл кемшілік жойылды. 1953 жылғы октябрьден бастап орташа және ірі асханалардағы кухня қызметкерлері еңбегіне жасаған тағамының нормалары бойынша ақы төлеуге көшірілді.

Қоғамдық тамақтану кәсіпорындарының негізгі түрлері және олардың әрқайсысының негізгі міндеті туралы айту керек. Кәсіпорынның жанындағы асхана, үнемі келіп тұратын адамдары болғандықтан, тұтынушының тілегі мен мүддесін әбден ескеріп отыра алады. Қазірдің өзінде заводтарда, фабрикалар мен шахталарда көптеген үлгілі асханалар бар. Мысалы, «Орджоникидзеуголь» тресінің асханаларын, «Ленинефть» тресінің асханаларын, Кривой Рог қаласындағы металлургтердің асханасын және басқаларды атап айтуға болады. Бірақ, амал қанша, жұмысты нашар істейтін, халықтың әділетті шағым айтуын тудыратын асханалар әлі де аз емес. Кәсіпорындардың директорлары мен қоғамдық тамақтану қызметкерлері кәсіпорындар жанындағы асханалардың жұмысын түбірімен жақсартуға шаралар қолдануға міндетті.

Кейбір қызметкерлер бүгін таңда салқын тамақхананың өте тез көбеюі қоғамдық тамақтану үшін кемшілік болып табылады деп есептейді. Мұндай пікір дұрыс емес. Салқын тамақханалар зор және маңызды міндетті шешуге —түскі үзіліс кезінде әрі тез, жақсы және дәмді тамақтану мүмкіндігін қамтамасыз етуге көмектеседі. Біз жұмысты жақсы істейтін, мәдениетті салқын тамақханалар жүйесін ұлғайтуға тиіспіз.

Сонымен қатар студенттер асханалары мен буфеттерінің жұмысын едәуір жақсартуға шаралар қолданып, студенттердің қаржысын еске ала отырып, тағам әзірлеуді ұйымдастыру қажет.

кезінде еңбекшілерді қамту ісінің де зор маңызы бар. Бұл үшін көшпелі кәсіпорындар керек. Осындай кәсіпорынның көмегімен қаланың қай бөлегінде болса да және қаланың сыртында да халықты қамту жұмысын жедел ұйымдастыруға болады.

Биылғы жылдың басында 106 мың болған, яғни 1940 жылғыдан 24,3 процент көбейген қоғамдық тамақтану орындарының саны бізді енді қанағаттандыра алмайды. Қоғамдық тамақтану кәсіпорындарының өсуі қалалардың экономикалық өркендеуінен артта қалып отыр. Жаңадан салынған үлкен тұрғын үйлердің асханалармен, салқын тамақханалармен нашар қамтамасыз етілетіндігінің мысалдары тіпті Москваның өзінде де аз емес. Москва қаласының Ново-Песчаная және «Текстильщики» көшелері ауданындағы поселкелері онда тұратын халықтың саны жағынан тұтас қалаларға теңдеседі, бірақ онда асхана да, салқын тамақхана да жоқ. Бұл кемшіліктер неғұрлым тез жойылуға тиіс. 1954—1956 жылдары жаңадан 11 мың ресторан, асхана, салқын тамақхана және қоғамдық тамақтанудың басқа кәсіпорындарын ашу шаралары белгіленіп отыр.

Біздің әйелдердің үйдегі еңбегін жеңілдететін шаралардың бірі өнеркәсіпте дайын котлет, ет пен балықтың жартылай фабрикаттарын және әртүрлі кулинарияны жасап шығаруды ұлғайтып, магазиндерде сату болып табылады. 1955 жылы, 1953 жылмен салыстырғанда, сосискалар мен сардельдерді 2 есе, еттің жартылай фабрикатын 3 есе, пельменді 2 есе, ет котлетін 1,8 есе артық шығару көзделіп отыр. Балықтың жартылай фабрикаты мен филені, сондай-ақ ет пен балық кулинариясын жасап, сату жұмысы шұғыл күшейтіледі.

Киім тігетін ательелер мен мастерскойларды кеңінен өркендету, фабрикада тігілген сапалы киімдер сатуды жедел ұлғайту ісі де біздің совет әйелдерінің еңбегін біршама жеңілдетеді, өйткені, олар киімді көбіне үйде тігуге мәжбүр болып жүр. Әйелдердің үйдегі еңбегін мейлінше жеңілдетуге тиісті кір жуу орындары, химиялық жолмен киім тазартатын, киім мен аяқкиім жөндейтін мастерскойлар сияқты кәсіпорындарды және тұрмыс қажетін өтейтін басқа кәсіпорындарды жедел ұлғайту қажет.

Сауданың мәдениеті арттырылсын

Елімізде товар неғұрлым көп болса, советтік тұтынушы товардың сапасына ғана емес, сауда жағынан қамту ісінің сапасына да солғұрлым жоғары талаптар қояды. Сауда ұйымдарының өте маңызды міндеттерінің бірі совет саудасы мәдениетінің дәрежесін мықтап арттыру болып табылады.

Сауда мәдениеті деген сөз магазиннің сыртқы көрінісінің әсем болуы ғана емес, сауда залында және көмекші үйлерде тазалық пен тәртіп болуы ғана емес,—сонымен бірге товарларды көрнекті және әсем орналастыру, заттардың барлық мол және неше алуан түр-түрін жақсылап көрсету, товарларды тез босату, сатып алушыға киімді үйлестіру, матаны пішу, товарды үйге жеткізіп беру және басқалары жөнінде қосымша қызмет көрсету деген сөз.

Магазиннің тыңғылықты, мәдениетті жұмысы ең алдымен магазиннің директорына байланысты. Сауда кәсіпорнының директоры жақсы ұйымдастырушы, сауда қызметкерлерінің мәдениетті тәрбиешісі, сауда ісінің шебері болуға тиіс, сатып алушылардың товар сапасы жөніндегі талаптарына мұқият құлақ қойып отыруға және өнеркәсіптен бұл талаптардың орындалуын талап етіп отыруға тиіс.

Бізде сатып алушыға неғұрлым қолайлы жағдай туғызылуына, сауданың мәдениетті түрде ұйымдастырылуына шын қамқорлық істеп отырған жақсы универсалды магазиндер, азық-түлік және өнеркәсіп товарлары магазиндері бар. Алайда, сауда мәдениетінің жалпы дәрежесі жаңа талаптарға сай келмейді. Біздің міндетіміз —товар айналымының жоспарларын ойдағыдай орындау жолында күресе оты-

Сауда мәдениеті жақсы жолға қойылған реклама болуын керек етеді. Біздің совет рекламасының міндеті халыққа товарлар туралы дәлме-дәл білуін хабарлап отырып, жаңа тілек білдіруге көмектесу, жаңа талғаушылық және тілек білдіруге үйрету, жаңа товарларды насихаттау, бұл товарларды тұтыну тәсілдерін түсіндіру болып табылады. Біздің советтік рекламада капиталистік бәсекеден туатын артық шығындар болмайды. Мысалы, Ақш-та рекламаға жұмсалатын шығындар 1951 жылы 6,5 миллиард доллар болды. Бұл шығындардың көлемі мынамен сипатталады: бұл шығындар Америка үкіметінің білім беру және әлеуметтік қамсыздандыру істеріне жұмсаған шығындарын қоса есептегенде, одан 2,3 есе артық болды. Капиталистік елдерде реклама ісі тұтынушының мүдделеріне қызмет етпейді, қайта фирмалардың сатып алушы үшін бәсекелік күресінің құралы болып табылады және көбінесе сатып алушыны адастыруға бағытталған.

Совет рекламасында товардың мазмұнын, сапасы мен қасиеттілігін түсіндіретін шындық, дәлме-дәл тапқыр, айқын сөзге бірінші орын берілуі тиіс. Біздің ұлы ақынымыз Маяковскийдің реклама үшін жазған тапқыр есте қалатын сөздері көп адамның әлі есінде:

«Күдіктенер,
ойланар
не бар мұнда —
Әйел үшін керектің
бәрі ГУМ-да».
«Бұдан жақсы емізік
таба алмайсың, —
Қартайғанша құмартып сорғандайсың».
«Салат, тұздық, басқа да асқа керек
Жақсы зат жоқ
дәл осы майдан бөлек».

Біздің реклама көп реттерде сүреңсіз стандартты және ебдейсіз. Мысалы, қазір «Главпиво» заводтарының сырасын ішіңіздер» деген рекламаны кездестіруге болады. Бізде рекламаны шындап кеңейтіп оны тұтынушының пайдалы жәрдемшісіне айналдыру керек. Реклама ісін жолға қоюды жақсарту үшін қолөнершіліктің орнына реклама мен витриналарға арналған аспаптар мен материалдардың қазіргі замандық өндірісін ұйымдастыру керек.

Амал қанша, сатушылардың тарапынан сатып алушыға көңілсіз, немқұрайды қараушылық, ал кейде тіпті дөрекі қараушылық бар екендігі жөнінде шағымдар түсуде. Бұл —төзгісіз жағдай, Совет магазинінің қызметкері сатып алушыны қадірлеуге тиіс. Әдептілік жағынан бізге көп алға басуымыз керек. Әдептілік магазиндерде де, трамвайларда да аз, көшелерде де аз. Жалпы міндет—адамдарымыздың бір-біріне, әйелге, балаға әдептілігін арттыру болып табылады.

Магазиндерде әдептілікпен қарауды талап ету керек, ал бізде бұл жағы өте-мөте кем. Мысалы Сталинград универмагінде мата бөлімінің бір сатушысы сатып алушының бөзді қайдан сатып алуға болады деген сұрауына «азамат, мен сізге анықтама бюросы емеспін» деп жауап қайтаруы әдепсіздіктің белгісі.

(Соңы 2-бетте).

тіп жүр. Ол смена сайын тапсырманы 200— 250 процент орындап отырады.

Мереке құрметіндегі социалистік жарыста Ленин авторотасының шоферлары да айтарлықтай табыстарға жетті. Сентябрь айында шофер А. Даруда жолдас «ЗИС—150» автомашинасымен 276 тонна жүк тасып, тапсырмасын екі есеге жуық асыра орындады. Ол жүк тасудың октябрь айындағы тапсырмасын да мінсіз орындауда. Шоферлер Луцев, Чистяков, Кейзер жолдастар да автомашиналарын үздіксіз жұмыстар қосып, жүк тасу жоспарын үнемі орындауға жетісті.

СОКП Орталық Комитетінің Ұлы Октябрь социалистік революциясының 36 жылдығына арнаған Ұрандары Ленин аудандық өндіріс комбинаты мен авторота коллективтері арасында жаңа зор еңбек өрлеуін туғызды.

В. ВОЛОШИН.

Ленин ауданы,
Явленка селосы.

ЖАРЫСТЫҢ КҮШІ

Қаладағы шойын құю- таразы заводының коллективі жылдық жоспарды мерзімінен бұрын орындау жолындағы социалистік жарысты барған сайын кеңінен өрістете түсуде. Мұнда социалистік жарыстың тыңғылықты ұйымдастырылуы нәтижесінде өнім шығару жоспары ойдағыдай орындалып, оның сапасы үздіксіз жақсарып келеді. Көп жұмысшылар еңбектің тамаша үлгілерін көрсетіп, үздік табыстарға жетіп жүр.

Слесарьлар -құрастыру цехында Панфилов, Жучков, Пунько, Удорцев жолдастар ұдайы өнімді еңбек етіп, коллективтің зор құрметіне ие болды.

Жұмысшылардың осындай өнімді еңбек етуі нәтижесінде завод он айлық өндірістік жоспарды мерзімінен бұрын орындап шыққан болатын. Бұл күндері завод коллективі октябрь айындағы өндірістік тапсырманы артығымен орындау жолында аянбай еңбек етуде.

СОКП Орталық Комитетінің Ұлы Октябрь социалистік революциясының 36 жылдық мерекесіне арнаған ұрандарын завод коллективі зор қуанышпен қарсы алды. Қазіргі уақытта коллектив мерекені лайықты өндірістік тартулармен қарсы алуға, өнімді көп шығаруға және оның сапасын мейлінше жақсартып, өзіндік құнын кеміте беруге ұйғарып отыр. Бұл мақсатқа жету үшін коллектив ішкі күш- мүмкіншіліктерді барынша тиімді пайдалануда.

Б. МАРЛИН.

Сертке сай іс

Чапаев МТС-нің (Мамлют ауданы) өрнекті комбайншысы Ф. Шаталов жолдас басқарған ауылшаруашылық машиналарын жөндеу бригадасының мүшелері Ұлы Октябрь мерекесіне дейін 5 трактор сеялкасын, 4 культиваторды сапалы жөндеуге міндеттенген болатын. Олар социалистік жарысты кеңінен өрістете отырып, алған міндеттемелерін қазірдің өзінде толық орындады.

Қазір МТС мастерскойында 7 трактор жөнделуде. Олардың екеуі жөнделіп болуға жуық.

А. МАНУЙЛОВ.

Товар айналымын онан әрі өрістету және мемлекеттік, кооперативтік, колхоздық сауданы ұйымдастыру ісін жақсарту шаралары туралы

ССРО Сауда министрі А. И. МИКОЯН жолдастың сауда қызметкерлерінің 1953 жылғы 17 октябрьде болған Бүкілодақтық кеңесінде жасаған баяндамасы

(Соңы. Басы 1-бетте)

Біздің совет адамы магазинге барғанда оның сатып алуының сәтті болғандығынан, сатып алғанының сапалығынан және көркемдігінен көңіл ауаны көтерілуге тиіс, ол үйге барғанда оның сатып алған заттары семья мүшелеріне —ересектерді де, балаларды да рахаттандыратынына сенімді болуға тиіс. Оның көңіл ауаны оның қалай қамтылатындығына да, оған товарлардың қандай түрде ұсынылатындығына да, товар сатып алынуға оның қанша уақыт жұмсайтынына да едәуір дәрежеде байланысты. Осыдан келіп сауда қызметкерлеріне сатып алушы жөнінде сыпайы және әдепті болу талабы қойылады.

Сауда қызметкерлері өз тарапынан сатып алушылардың да әдепті болуын өтінеді және сауда қызметкерлерінің еңбегін қадірлейтін болуларын тілейді. Бұл арада кейбір сатып алушылардың негізсіз талап қойшылық фактылары келтіріледі, ал кейде олардың сатушыларға немқұрайды қараушылығы бар екендігі айтылады.

Совет сауда қызметкерлеріне немқұрайды қараушылық —ескі заманның қалдығы. Мұндай көзқарасты біржолата жоятын уақыт жетті. Біздің совет сауда қызметкерлері пайда түсіру және саудагерлік рухынан аулақ. Олар социализм еңбекшілерінің бір отряды болып табылады және халықты күнбе-күн қамтудың құрметті міндетін атқарып отыруға тиіс. Сталин жолдастың айтқанындай, бізде сауда әлдеқашан біздің өзіміздің большевиктік төл ісімізге айналды, ал сауда қызметкерлері, егер олар тек адал істесе, біздің революциялық, большевиктік ісімізді орындаушылар болып табылады.

Мемлекеттік және кооперативтік саудада үш миллионнан астам адам жұмыс істейді. Бұл —еңбекшілердің үлкен армиясы. Біздің жұмысымыздың нәтижелі болуы кадрларды іріктеп алу, даярлау және тәрбиелеу ісін жақсартуға байланысты. ССРО Министрлер Советі мен СОКП Орталық Комитеті ССРО Сауда министрлігінің қарамағына 5 жоғары дәрежелі оқу орнын беріп, оларға оқушы алуды едәуір көбейту туралы қаулы алды, сол сияқты бір институт орталық тұтынушылар одағының қарамағына берілді. Мұның өзі жоғары дәрежелі оқу орындарында студенттердің оқуын сауда практикасының мұқтаждары мен тілектеріне жақындата түседі және Сауда министрлігін жоғары дәрежелі сауда оқу орындарының ғылыми қызметкерлерінің көмегімен нығайта түседі, ал ғылымсыз сауда ісінде де біз қазір алға баса алмаймыз.

Біз практикалық үлкен тәжрибесі бар сауда қызметкерлерінің арасынан екі жылдық басшы қызметкерлер курстарында және Жоғары сауда мектебінде жоғары және орта білімі бар мамандар даярлауды да едәуір күшейтуіміз керек. Басшы қызметкерлерді даярлау ісін едәуір ұлғайту керек, бұл — жетіжылдық мектепті бітіріп шыққан жастардан кадрлар даярлаудың маңызды құралы болып табылады. Біз 1954—1955 жылдары сауда және кулинария оқушылығы мектептерінде және арнаулы сауда мектептерінде жыл сайын 25 мың адамға дейін даярлап шығаруға міндеттіміз, жеке және бригадалық оқушылық арқылы соншама адам даярлауға, мұның үстіне, курстарда сауда қызметкерлерінің мамандығын арттыру есебінен 128 мың адамға дейін даярлауға міндеттіміз.

Көп сауда ұйымдарының басшылары кадрларды іріктеп алу ісінде әлі де болса бейқамдық көрсетуде, оларды практикалық жұмыста зерттемейді.

Сауда қызметкерлеріне үлкен товар-материал құнды заттары сеніп тапсырылған, бұл заттарды олар көздің қарашығындай сақтауға тиіс. Солай бола тұрса да, сауда жүйесінде әлі де болса талан-таражға салу және ұрлау фактілері бар. Тексеру жұмысы жиі-жиі ай сайын дерлік жүргізіліп тұрса да, бұл тексерулердің көбі үстірт болды. Қазір тексеруді соншама жиі жүргізбегенмен анағұрлым мұқият, маман қызметкерлерді қатыстыра отырып жүргізуге ұйғарылды. Сауда қызметкерлерінің мемлекеттік қаражатты және материалдық құнды заттарды сақтауды қамтамасыз етудегі міндеті —талан-таражға салу және ұрлау мүмкін болмайтын жағдай туғызуды, магазиндерде, складтарда және базаларда документ бойынша тексеруді және инвентарлауды дер кезінде, сапалы жүргізуді қамтамасыз ету болып табылады.

Біз совет саудасының мықтап гүлденуі қарсаңында тұрмыз, бұл кезенде газет біздің партиямыздың саудадағы бағытын жүзеге асыруды қамтамасыз етудің бір құралы болып табылады. Сондықтан 1953 жылғы ноябрь айынан бастап шығатын сауда газетін ұйымдастыру қазіргі кезеңдегі кездейсоқ нәрсе емес, —даңкты оқиға. Бізге қазір алдыңғы қатарлы тәжрибені тарату үшін, саудадағы жаңа, алдыңғы қатарлы істерді шебер және тез іліп әкетіп, алға ұсыну үшін, артта қалған кертартпа жағдайларды сөққылау үшін Бүкілодақтық баспасөз трибунасы өте-мөте керек. Газетте тұтынушының саудаға және өнеркәсіпке қоятын талаптарын білдіретін үні әрдайым естіліп отыруға тиіс, сатып алушы сауда газетін оқи отырып, совет саудасы қызметкерлерінің ғана емес, өзінің де мүддесін бұл газет бетінен табатын болсын.

Сауда жағынан қамту ісін жақсартудың маңызды шарттарының бірі магазиндердің, асханалардың, ресторандардың, кафелердің, салқын тамақханалардың сатып алушылардың қалың бұқарасы үшін неғұрлым қолайлы сағаттарда жұмыс істеуі бо[...]засына жұмсалатын күрделі қаржы шұғыл көбейтіледі. 1954 жылға бұл мақсаттар үшін Сауда министрлігіне 1.700 миллион сом бөлінді, ал 1953 жылы 750 миллион сом бөлінген еді, яғни 2,3 еседей артық.

Таяу уақыттың ішінде Москвадағы Қызыл алаңда Совет Одағындағы ең ірі универсалдық магазин — ГУМ ашылады, ол қазіргі заманның алдыңғы қатарлы сауда техникасымен жабдықталады.

Қызыл алаңдағы жоғарғы сауда қатарларының қазір бұрын тұрған мекемелерден босатылып, ГУМ үшін қайта құрылып жатқан үйлерінде революциядан бұрынғы уақытта көптеген фермалардың шамамен алғанда 240 ұсақ сауда кәсіпорындары болған. Универсалды магазин—ГУМ-да совет тұтынушысы өзі үшін неше түрлі және жоғары сапалы товарларды табады.

Универсалды магазинде жеке адамдардың заказдары бойынша еркек және әйел киімін тігу үшін ірі мастерскойлар ұйымдастырылады. ГУМ-ның бірінші қатарында Главгастрономның ең үлкен азық-түлік магазині ашылады. ГУМ-да бір мезгілде бір мыңнан астам сатушы жұмыс істейді, ал прилавоктың жалпы ұзындығы екі жарым километр.

Сөз жоқ, жаңа ГУМ ескі ГУМ-ға ұқсас болмайды. Қайткен күнде де Маяковскийдің бір кезде ГУМ туралы айтқаны көбінесе жаңа ГУМ-ға сәйкес келеді. Ал ол рекламада былай деп жазды: «Асқазанға, тәнге немесе ақыл-ойға керектінің бәрін адамға ГУМ береді». Біз сауданың ГУМ-ға теңелетін болуын тілейміз. Москвада қазір әртүрлі мекемелер алып отырған Б. Лубянский пассаждың үйінде «Балалар дүниесі» универсалды магазині ұйымдастырылмақшы, мұнда 300 жұмысшы орны болады. Мұның өзі кішкентай совет тұтынушылары үшін балалар ГУМ-ы болады. Тағы бірнеше ірі магазиндер ұйымдастырылуы керек.

1949 жылғы мемлекеттік сауда ұйымдарының қарамағында азық-түлік магазиндері мен асханаларының 5 проценті ғана тоңазытқыш құрал-жабдықпен жабдықталған болатын. 1953 жылғы 1 июльде мемлекеттік сауда ұйымдарының магазиндері мен асханаларындағы компрессорлардың саны 1949 жылмен салыстырғанда 7 есе, ал, 1940 жылғымен салыстырғанда 12,5 есе көбейді. ССРО Сауда министрлігі системасының бір өзінде быйылғы жылдың басында тез бұзылатын товарларды сататын барлық магазиндердің 54 проценті және қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындарының 50 проценті машиналы тоңазытқыш құралдармен жабдықталды. Таяудағы үш жылдың ішінде тоңазытқыш компрессорлар мен тоңазытқыш құрал-жабдық өндірісі кемінде үш есе арттырылмақшы және оның конструкциялары онан әрі жақсартылып, жетілдірілмекші.

[...]сарту керек. Бөлшек сауданы қамту ісін жақсарту жөніндегі практикалық шараларды қазірден бастап-ақ істеу керек.

Жаңа складтар салуда принциптік жағынан теріс бағыт алынған. Қазір әрбір көтерме сауда ұйымы өзі үшін қаланың әр шетінде дербес ұсақ жеке складтар салады, сөйтіп, көтерме сауда складтарының территориялық жағынан бытыранды болуын сақтайды, мұның өзі бөлшек сауданы жабдықтау ісіне кедергі келтірді.

Складтар құрылысын арзандату үшін және әсресе, складтарды пайдалануды арзандату үшін, жүк тиеу—жүк түсіру жұмыстарын механикаландыруды қамтамасыз ету үшін бір алаңда, бір үйде немесе бір топ үйде біріктірілген көтерме сауда складтарын салу керек екені, ұсақ қалалар үшін бір жерде, ал ірі қалалар үшін қаланың бірнеше негізгі аудандарында салу керек екені айдан анық.

Қазіргі уақытта Үкімет азық-түлік және өнеркәсіп товарларын сақтау үшін тоңазытқыштар, көтерме сауда складтарын, овощь пен картопқа арналған қоймалар, сол сияқты жергілікті сауда конторларының ұсақ көтерме сауда складтарын салудың кең программасын бекітті.

Өзінің басқару аппараты бар және айналым шығындары көп бытыранды склад шаруашылықтарының орнына біз жүк тиеуді, жүк түсіруді және складтың ішіндегі жұмыстарды толық механикаландырылған, жалпы экспедициясы бар ірі, кооперативтенген складтар ұйымдастыруға тиістіміз.

Склад шаруашылығын ұйымдастырудың тиімді формасы ортақ пайдаланатын складтар салу болып табылады. 195[...] жылы Москва, Ленинград, Баку, Ростов Куйбышев, Сталино қалаларында және басқа қалаларда ірі көтерме сауда складтарын салуға кірісу белгіленіп отыр.

Склад шаруашылығы күнбе-күнгі запастар үшін ғана емес товардың маусымды запастары мен халықты бүкіл жыл бойында керекті түр-түрімен жабдықтауды қамтамасыз ету мақсатымен ол товарларды сақтау үшін де кең көлемді складтар қажет болады. Айталық, пима жасап шығаратын фабрика жыл бойы жұмыс істейді, бірақ халық пиманы күзде немесе қыстың басында сатып ала бастайды. Демек, бұл товарларды жазда сақтау үшін складтар керек. Жыл бойы жасап шығарылатын, бірақ керекті маусымында тұтынылатын галоштар, жазғы маталар және басқа маусымдық товарлар жөнінде де жағдай осындай.

Ал, бізде кейде суық түскен кезде магазиндерде пима жетіспейді, ал, көктемде және жазда пиманың керексіз уақытында магазиндерде пима болады. Басқа маусымды товарлар жөнінде де осылай: көктемде жазғы маталар мен аяқкиім жетіспейді, ал қыстың күні магазиндерде [...]

[...]ты. Селода жібек матадан тігілген көйлек сатылуы соңғы үш жылдың ішінде бес есе, жүн матасынан тігілген костюмдар сатылуы 2,6 есе, жүн матасынан тігілген пальто сатылуы 2,2 есе артты. 1953 жылы селода 1940 жылғыдан велосипед 6 есе, радиоқабылдағыш 13,6 есе, тігін машиналары 6 есе, фотоаппарат 4,8 есе артық сатылады. Мұның себебі —колхозшы шаруалардың және село интеллигенциясының әл-ауқат дәрежесі артқандығынан болып отыр.

Совет деревнясында 1913 жылғымен салыстырғанда 1952 жылы мұғалімдер 7 есе көп, агрономдар және басқа ауылшаруашылық мамандары 30 есе көп, дәрігерлер 7 есе көп болды. Біздің советтік деревняда ауыл шаруашылығының екі миллиондай механизаторы бар.

Егер, 1925 жылы, яғни біздің ауыл шаруашылығымызды коллективтендіруге дейін елдегі басып шығарылатын әдебиеттің жалпы көлемінің тек 4,6 проценті ғана деревняда сатылатын болса, 1952 жылы 25,9 проценті сатылды.

Деревняда құрылыс көлемінің артуы құрылыс материалдарын көп керексінуді туғызды. Соңғы жылдың ішінде Үкімет селода құрылыс материалдарын сатуды едәуір арттырудың шараларын істеді. 1953 жылы селода 1940 жылдағыдан ағаш және ағаш материалдары 13,3 есе артық немесе соғыстан кейінгі бірінші бесжылдықтағыдан 4,5 есе артық сатылады, цемент 43 есе немесе бесжылдықтағыдан екі есе артық сатылады; үй төбесін жабатын жұмсақ заттар 22 немесе бесжылдықтағыдан 2,5 есе артық сатылады; шеге 4,5 есе немесе 1946—1950 жылдардағыдан екі есе артық сатылады.

Осының бәрі деревняның өркендеудің мүлде өзге кезеңінде екенін және кооперация жаңа маңыз алып отырғандығын, оның жаңа міндеттер алып отырғандығын көрсетеді.

Біздің міндетіміз —селода құрылыс материалдары саудасындағы қазіргі кемшіліктерді мүмкін болғанынша тез жою болып табылады.

Ауыл шаруашылығын техникалық жағынан қайта құру ісі соңғы жылдардың ішінде село саудасының жаңа салаларын да тудырды—бұл, атап айтқанда, өндірістік маңызы бар товарлар саудасы. 1953 жылы селода сату үшін бөлінген жүк автомобильдерінің саны МТС-терге бөлінген машиналарды қоспағанда, 1946 жылдан 1950 жылға дейінгі бес жылдың ішінде бөлінген жүк автомобильдерінің санымен бірдейге жуық.

Тұтынушылар кооперациясы қызметкерлерінің міндеті — өндірістік маңызы бар товарлар саудасын үздіксіз жүргізу болып табылады.

Тұтынушылар кооперациясы — күшті қоғамдық сауда ұйымы. Ол 32 миллионнан [...]

[...]барлық жердің тек 36,2 процентіне тас және асфальт төселген.

Қалалық рыноктардың жұмысының нашар екендігін, ал көп селолық рыноктар бұдан да гөрі нашар жағдайда екенін көрсететін көп мысалдар келтіруге болады.

Колхоздық сауданы мықтап ілгері бастыру үшін қазір бұл салада қандай міндеттерді орындау керек?

Колхоз рыноктарының және жергілікті сауда бөлімдерінің қызметкерлері колхоздар мен колхозшылардың рыноктарда артық ауылшаруашылық өнімдерін сату үшін қолайлы жағдайлар жасаудың шұғыл шараларын істеуге тиіс.

Әрбір аудан, облыс, өлке және республика бойынша 1954 жылы колхоз рыноктарын тәртіпке келтіру жөніндегі шаралар белгіленіп, жүзеге асырылуға тиіс. Таяудағы екі—үш жылдың ішінде барлық қалалық рыноктарға тас немесе асфальт төсеу жұмысын аяқтау керек.

Рыноктарда және рынокқа жапсарлас көшелерде колхоздар мен колхозшылардың керексінуін қанағаттандыру үшін керекті түр-түрдегі өнеркәсіп салаларының саудасын, ең алдымен, өндірістік маңызы бар және үй шаруасында қолданылатын товарлардың саудасын өрістету керек; тұтынушылар кооперациясының қызметкерлері колхоздар мен колхозшылардан ауылшаруашылық өнімдерін комиссияға үздіксіз қабылдауды ұйымдастыруға міндетті.

Колхозшылар егіс жұмысымен шұғылданатын кезде өнімдердің базарға аз [...] өтіні жұртқа мәлім. Егер колхозшы[...] өнімді өздері өкеліп сатумен қатар, ко[л]хоз өнімін комиссиялық негізде, колхоздар мен колхозшылардың тапсыруы бойынша кооперация арқылы сатуды ұйымдастыратын болсақ, онда жұмыстың қызу кездерінде базарға өнімдердің жеткізілуі мұншалық азаймаған болар еді.

Ал кооперация колхозшыларды өздерінің базардан алатын табысымен қамтамасыз етіп, колхозшылардың транспорт шығынын азайтып, егіс жұмысы кезінде жұмысшы күштерін босатып тұра алған болар еді.

Кооперация сауданың бұл түрінің қолайлы екендігін колхозшылар мен колхозшы әйелдерге іс жүзінде дәлелдейтін болуы керек.

Бұдан кейін жергілікті атқару комитеттерінің, дайындау ұйымдарының, МТС, сауда қызметкерлері және колхоз базары қызметкерлері ауылшаруашылық өнімдерін колхоз базарына жеткізуде колхоздар мен колхозшыларға барынша көмек көрсетуді ұйымдастыруға міндетті.

Бұл мақсат үшін МТС- тердің, дайындау ұйымдарының, тұтыну кооперациясының, Автомобиль транспорты және тас жолдар министрлігінің жергілікті ұйымдарының жұмыстан бос транспорты пай-

мөткерлер курсы мен жоғары сауда мектебіне оқушылар алынуы жыл сайын 1.200 адамға дейін көбейтіледі. Бүкілодақтық сырттан оқытатын сауда институтына және техникумдардың сырттан оқу бөлімдеріне оқушылар алу едәуір арттырылады.

Курстар жүйелерінде, сауда-кулинария мектептерінде, жеке және бригадалық оқушылық арқылы сатушыларды, аспаздарды, басқа да көпшілік мамандықтағы лып табылады. Соңғы айлардың ішінде әрбір республика бойынша, әрбір қала бойынша магазиндердің, асханалардың, ресторандардың, кафелердің, салқын тамақханалардың сауда жасайтын сағаттары жаңаша белгіленді, олардың көбінің жұмыс сменасы арттырылды. Бұл арада жергілікті жағдайлар мен ерекшеліктер, сауда кәсіпорындарының әртүрлі категорияларының жұмыс өзгешелігі есепке алынды, ал бұл жағдай бұрын болмап еді.

Сауданың материалдық-техникалық базасы нығайтылсын

Соғыстан кейінгі жылдардың ішінде жаңадан 136 мың магазин, 85 мың палатка ашылды, арнаулы магазиндер көбейіп, қазір 43 мыңға жуық болып отыр. Қалалар мен жұмысшы поселкелеріндегі жалпы сауда орындарына шаққанда, арнаулы магазиндердің үлес салмағы 45 процент болады. Соғыстан кейінгі дәуірде аяқкиім сататын арнаулы магазиндердің саны ерекше артты, 1953 жылы олардың саны 1940 жылғымен салыстырғанда 9,5 есе көбейді, мата сататын арнаулы магазиндер —4,4 есе, киім сататын магазиндер —1,7 есе көбейді. Арнаулы магазиндерде сатып алушылар үшін өте қолайлы жағдайлар жасалады, халықтың керексінуі неғұрлым толық зерттеледі.

Алайда еліміздe сауда кәсіпорындарының дамуына қарағанда бөлшек сауда айналымының артуы едәуір тез жүргізілді. Бөлшек сауда айналымы 1953 жылы 1940 жылғы товар айналымына қарағанда, салыстыру бағасымен 79 процент көбейеді, ал жылдың басында бөлшек сауда орындарының саны небәрі 8,4 процент ғана артқан, олардағы жұмыс орындарының саны 7,8 процент көбейген. Мұның өзі сатып алушыларға қызмет ету сапасына сөзсіз әсерін тигізіп, бірқатар қалаларда магазиндерге салмақтың артық түсуіне әкеліп соқты.

Айта кету керек, соңғы уақыттың ішінде көмір, мұнай, сол сияқты металлургия өнеркәсіп министрліктері шахталарда, кәсіпшіліктерде және заводтарда жақсы жабдықталған магазиндер мен асханаларды көп салып жатыр. Бірақ бірқатар сауда ұйымдары сауда орындарын өрістету жөніндегі 1953 жылдың тапсырмасын қанағаттанғысыз орындап келеді.

Украин ССР-інің жергілікті сауда орындары бойынша (министрі Сахновский жолдас) жылдық тапсырмадағы 285 магазиннен бірінші жарты жылдықта 60-ақ магазин салынды, Белорус ССР бойынша (министрі Котоводов жолдас) жылдық жоспардағы 77 магазиннен бірінші жарты жылдықта небәрі 21 магазин ғана салынды.

Әртүрлі себептермен бар магазиндерді жауып тастау сияқты төзуге болмайтын фактілердің орын алып отырғанына ерекше көңіл аудару қажет. Үстіміздегі жылдың алғашқы жартысында әртүрлі себептермен 1940 магазин жабылып қалды.

Жергілікті сауда орындарының жол беруімен осы уақытқа дейін сауда үйлерін алып қою, оларды басқа жағдайларға пайдалану әдеттері тоқтамай келеді. Сауда орындары көп жұмыс істейтін Москваның өсінде жаңа салынған тұрғын үйлердің бірінші қатарындағы 100-ден аса сауда үйлері өз орнымен пайдаланылмай отыр. ССРО Сауда министрлігі Москва Советімен бірлесе отырып, бұл үйлерді босату, сөйтіп оларды сауда жасау үшін өз жөніне пайдалану шараларын қолдануда. Мұндай шаралар Совет Одағының басқа қалаларында да жүргізілуге тиіс.

Бірқатар жерлерде магазиндердің орналасуы қалай болса солай жасалған, жергілікті сауда орындары бұл іске ұйымдастыру тәртібін енгізу үшін қажетті шара қолданбайды.

Сауда орындарын ұйымдастырудағы кемшіліктердің едәуір бөлігін қалаларда, қолайлы болатын жерлерде және сатушыларға жақсы қызмет ету мүддесімен қазіргі бар сауда орындарын ұлғайту жөніндегі шараларды іске асыру жолымен де жүргізуге болады.

Москва қаласындағы сауда ұйымдары 1952 — 1953 жылдары азық-түлік және өнеркәсіп товарларының 182 ұсақ магазиндерін біріктіру, саудадан тыс мақсаттарға пайдаланылып келген 19 үйді пайдалану есебінен іріленген 88 магазин ұйымдастырды. Москвадан басқа бірқатар қалаларда —Ленинградта, Ригада, Киевте, Одессада магазиндерді іріленділру жұмысы жүріп жатыр. Бұл—үлкен және пайдалы істің тек бастамасы ғана. Көптеген магазиндердің техникалық жағдайы нашар. олардың үйлері күрделі жөндеуді керек етеді. Үйлердің иелері, дағды бойынша, күрделі жөндеулі жүргізуден бастартады, ал сауда орындарының жалға алған үйлерді күрделі жөндеу үшін қаржы жұмсауға правосы жоқ болып келді. Қазір жалдап алынған үйді күрделі жөндеулен өткізу үшін жалға төленетін ақының 50 процентіне дейін жұмсауға барлық сауда ұйымдарына право беріліп отыр.

Бөлшек сауда орындарын өркендетудегі артта қалушылықты жою үшін 1954 — 1956 жылдары қалалар мен селолық жерлерде 40 мың магазин салу белгіленіп отыр, ал, соңғы үш жылдың ішінде 19 мың магазин салынған еді. Таяудағы үш жылдың ішінде облыс орталықтары мен өнеркәсіп қалаларында 100 ірі және орташа универмагтар салу көзделіп отыр.

Сауданың материалдық- техникалық базасын нығайту үшін сауданы дұрыс ұйымдастыру үшін жақсы жолға қойылған склад шаруашылығының зор маңызы бар.

Қазіргі уақытта сауда-склад шаруашылығы өте-мөте салақсытылған жағдайда. Тоңазытқыш складтар саласында ғана біз ілгері қарай өте ірі қадам бастық, сөйтіп, бұл складтардың көлемі 1940 жылғымен салыстырғанда екі есе ұлғайтылды. Техникалық дәрежесі тұрғысынан алғанда біздің тоңазытқыш шаруашылығымыз өркендеген капиталистік елдің қайсысының болса да тоңазытқыштарынан кем түспейді. Бірақ, көтерме сауда ұйымдарының азық-түлік товарларға арналған складтарының сыйымдылығы 1953 жылы әлі соғыстан бұрынғы дәрежесіне жеткен жоқ және 1940 жылғы 528 мың тонналық орнына, 300 мың тонналық болып отыр.

Соғыстан кейінгі дәуірде соғыс бүліншіліктері толық жойылып болған жоқ және овощь пен картопқа арналған қазіргі талаптарға сай келетін қоймалар оншa-мұнша көптеп салынған жоқ. Бұл былай тұрсын, уақытша салынған қоймалардың бір бөлегі тозды. Мұның бәрі овощь қоймалары мен картоп қоймаларының сыйымдылығы быйылғы жылдың 1 январында 2.396 мың тонна болуына яғни 1940 жылдағыдан 30 процент кем болуына апарып соқты.

Өнеркәсіп товарларына арналған склад шаруашылығы дағдыда ұсақ, бытыраңды болып жүр, қолайсыз үйлерге орналастырылған, мұндай үйлерде бөлшектеп сату үшін товарды керекті дәрежеде сорттау ісін ұйымдастыруға мүмкіндік жоқ.

Әрине, складтар тапшы болып отырған жағдайда да жақсы ұйымдастырушылар істі дұрыс жолға қояды. Сондықтан, біздің жақсы складтарды көп салып үлгеруімізді күтпей-ақ көтерме сауда ісін жақ-

тары жөнінде де маусым бойынша өндірілетін, бірақ үздіксіз тұтынылатын май, майы, ет, балық, қант жөнінде де маусымдық запас туралы мәселе дәл осындай қатты қойылып отыр.

Сауданы ұйымдастыру ісін жақсартып, товарларды магазиндерге жақсы қалпында жеткізуді қамтамасыз ету үшін бізге ең таяу уақыттың ішінде арнаулы автотранспортты кеңінен жолға қою керек.

Амал қанша, осы уақытқа дейін арнаулы транспорттың саны өте-мөте аз болғандықтан тез бұзылатын товарлардың дайын киімнің, мебельдің және басқа товарлардың көбі жай жүк машиналарына беталды тиеліп тасылады, мұның өзі товарлардың бұзылуына және товарлық түрінен айрылуына апарып соғады.

Біздің міндетіміз — азық-түлік және өнеркәсіп товарларын тасымалдау ісін негізінен қайта құру және ең таяудағы екі—үш жылдың ішінде сауданың арнаулы автомашиналар паркін кемінде 20 мыңға жеткізу болып табылады. Арнаулы автотранспорт сонымен бірге, тасылатын товардың көрнекі рекламасы болып қызмет атқаруға тиіс. Бұл транспорт белгілі дәрежеде көшені сәндендіріп, көркейтуге, тұтынушының көзін тартуға тиіс.

Товарларды товар жеткізуші базаларда тиеу ісі сол товар жеткізушілердің күшімен және қаражатымен істелуге тиіс, ал сауда кәсіпорындарында товарларды түсіру жұмысы сауда ұйымдарының күшімен істелуге тиіс. Товарларды авто-транспортпен тасыған кезде ол товарлардың үстінде жүк тиеушілер отыратын жағдайға төзуге болмайды. Біз жүк тиеушілерді жүк тиейтін жерден товарларды түсіретін жерге дейін автомобильмен қыдыртудың бұл ысырапты практикасын тезірек жоюымыз керек.

Кооперативтік және колхоздық сауданы онан әрі өркендету туралы

Колхоз құрылысы жеңуінің нәтижесінде біздің деревнямыздың бет бейнесі түбірінен өзгерді. Сондықтан біз селодағы саудаға жаңа талаптар қоюға тиістіміз.

Біздің социалистік қоғамда қала мен деревняның арасында сауда айналымының өсуі жұмысшы табы мен шаруалардың одағын нығайтуға көмектеседі. Байланыстың товарлық формасы жұмысшы табының шаруалармен байланысының өндірістік формасын толықтырып отырады.

Селолық сауда да шапшаң қарқынмен өсуде. 1953 жылы селода товар айналымы 1925 жылғымен салыстырғанда (салыстырмалы бағамен алғанда) 7,9 есе артты және соғыстан бұрынғы 1940 жылдың товар айналымынан едәуір асып түсті.

Біздің елімізде товар айналымын едәуір өрістету жөнінде быйылғы жылы жүргізілген қосымша шаралар селода да товар айналымын едәуір арттырды. Егер 1953 жылдың 1 тоқсанында тұтынушылар кооперациясының товар айналымы өткен жылдың сол дәуірімен салыстырғанда 3,5 процент артқан болса, бұл жылдың II тоқсанында өткен жылдың тиісті дәуірімен салыстырғанда 28 процент артты, ал 1953 жылдың III тоқсанында 27,5 процент артты. Мұның өзі селолық саудада да мықтап өрлеу басталғандығын көрсетеді. Селолық сауданың құрылысы өзгерді. Қазір село халқының жеке басы тұтынатын заттарды керексінуі қала халқының керексінуіне барған сайын жақындай түсуде.

Мынадай мәліметтерді келтірсе де болады. 1924—1925 жылы тұз, керосин, сіріңке, кірсабын және мақта маталары кооперацияның бүкіл селолық товар айналымының шамамен алғанда 35 проценті болды, ал 1952 жылы бұл товарлар селолық товар айналымының тек 18 проценті болды, бірақ сан жағынан алғанда бұл товарлар мықтап артты. Егер, 1952 жылы тұтыну кооперациясы бойынша 1940 жылғымен салыстырғанда мата сатылуы тұтас алғанда 41 процент (салыстырмалы бағамен алғанда) артқан болса, жібек маталарының сатылуы, 3,1 есе артрақ селодағы сауда село халқының барған сайын артып отырған талаптарынан артта қалуда.

Біріншіден, тұтынушылар кооперациясы халық керексініп отырған көптеген товарлармен село халқын қамтамасыз етпей отыр. Кооперацияға шексіз мол босатылатын керосин, сіріңке және тұз сияқты күнбе-күн керекті болатын товарлар саудасында үзілістер болуы сияқты тұтынушылар кооперациясын масқаралайтын фактілер тіпті осы уақытқа дейін әлі жойылған жоқ.

Екіншіден, тұтынушылар кооперациясының ұйымдары село халқының товарлар жөніндегі керексінуін нашар зерттейді, ал кейбір реттерде бұл керексінумен санаспайды.

Үшіншіден, селода сауда орындарын көбейту мәселесіне керекті дәрежеде көңіл бөлінбей отыр. Тұтынушылар кооперациясының магазиндері мен дүкендерінің саны оккупацияда болған аудандардың есебінен соғыстан бұрынғы дәрежесіне жеткен жоқ, бұл аудандарда сауда орындары әлі толық қалпына келтірілмеген және соғыстан бұрынғы дәрежесімен салыстырғанда Украин ССР-інде—88,3 процент, Белорус ССР-інде —80,4 процент, Смоленск облысында —82 процент болып отыр.

Орталық тұтынушылар одағы таяудағы екі—үш жылдың ішінде селодағы бөлшек сауда орындарын күшейтудегі артта қалғандықты жою шараларын істеуге міндетті. Тұрақты сауда орындарына қосымша белгіленген қатаң тәртіп бойынша үздіксіз барып тұру арқылы ұсақ елді пункттерді қамту үшін бірнеше мыңдаған көшпелі автодүкендер ұйымдастыру керек.

Колхоз саудасы совет саудасының маңызды бір бөлегі болып табылады. Сауданың бұл түрін онан әрі өрістету үшін барлық жағдайлар бар. Бірақ жергілікті орындардағы сауда қызметкерлерінің колхоздар мен колхозшыларға артық ауылшаруашылық өнімдерін сатуды ұйымдастыруына көмектесулері нашар және колхоз рыноктарының жұмысына басшылық етуі нашар.

Біздің елімізде колхоз рыноктарының көп тараған жүйесі бар. 1953 жылы 1 январьда ССРО бойынша 8.474 рынок болды оның ішінде 4.100 рынок қалаларда және 4.374 рынок селолық орындарда болды. Рыноктарда колхоздар мен колхозшылар жыл сайын азық- түлікті көп мөлшерде әкеліп сатады. Бірсыпыра ірі қалаларда жабық колхоз рыноктары салынды. Қазір бізде көркейтілген жақсы рыноктар аз емес. Солай бола тұрса да колхоз рыноктарының жағдайын әлі де болса оншамұнша қанағаттанарлық деп тануға болмайды.

Қала рыноктарының тең жартысының колхоздар мен колхозшылар әкелетін товарларды сақтауға арналған складтар мен тоңазытқыштары жоқ. Қалалардағы 1.500-дей рыноктың ет-бақылау және сүт- бақылау станциялары жоқ. Қалалық рыноктарда бұл рыноктар алып отырған транспортының бос жүрістерін пайдалану керек.

Көптеген транспорт қалаға товарлар алу үшін барады. Бұл автомобильдермен базарға баратын колхозшыларды ұйымдасқан түрде ала кетуге болмай ма?

Үкімет тиісті министрліктер мен ведомстволарды колхоздар мен колхозшылардың артық ауылшаруашылық өнімдерін колхоз базарына сатуға апаруына транспорттың барлық түрлерімен көмектесіп отыруға міндеттеді.

Сол сияқты, осы жылғы 1 октябрьден бастап 30 процент кемітілген базар ақысы мен базардың көрсеткен қызметі үшін алынатын 65 процент кемітуден жаңа төлемнің дұрыс өндірілуін қамтамасыз ету керек, мұның өзі колхоз саудасын өркендетуге себепші болады.

* * *

Жолдастар! Үкіметтің қаулысы бойынша шақырылып отырған сауда қызметкерлерінің Бүкілодақтық кеңесі сауданы өркендетудегі жаңа бетбұрыс кезеңінде жұмыс істеп отыр.

ССРО Министрлер Советі мен Совет Одағы Коммунистік партиясының Орталық Комитеті қабылдаған азық -түлік товарлары өндірісін ұлғайту туралы және көпшілік тұтынатын өнеркәсіп товарларының өндірісін ұлғайту, олардың сапасын жақсарту туралы қаулы, сол сияқты, совет саудасын онан әрі өркендету шаралары туралы қаулы елді халық тұтынатын товарлармен қамтамасыз етуді шұғыл көтерудің орасан зор программасы, совет саудасын гүлдендірудің программасы болып табылады.

Совет саудасы қызметкерлерінің армиясы, біз үшін тарихи маңызы бар қаулымен жігерленіп, жергілікті совет және партия ұйымдарының көмегіне сүйене отырып, совет саудасын барынша өркендетудің және оны гүлдендірудің игілікті міндетін абыроймен және мәртебемен орындап шығу үшін өздерінің күшін, жігерін және іскерлігін тасыта береді деп сенуге рұқсат етіңіздер.

Редактор Ғ. МУХАМЕДЖАНОВ.

Киноларда

«УДАРНИК» КИНОТЕАТРЫНДА

«МЕНІҢ КІШКЕНЕ ДОСЫМ»

Сеанстар сағат 6-8-10-да басталады.

«ОКТЯБРЬ» КИНОТЕАТРЫНДА

«АЛЕША ПТИЦЫН МІНЕЗІН ҚАЛЫПТАСТЫРАДЫ»

Сеанс сағат 4-те басталады.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕСІ: Қазақ ССР, Петропавл қаласы. Петренев көшесі, 92-үй. ТЕЛЕФОНДАР: редактор — 1-86, редактордың орынбасары — 1-59, секретариат—1-33, партия бөлімі — 0-22, ауылшаруашылық және өнеркәсіп-транспорт бөлімдері — 2-36, тілшілер бөлімі — 3-39, корректорлар бюросы —4-39, Газет баспасы— 5-53, газет табыс етілмесе — 1-19 телефон арқылы сөйлесуге болады.

УШ 02829. Қазақ ССР, Мәдениет министрлігі баспа және полиграфия өнеркәсібі Жоғарғы басқармасының № 18 баспаханасы, Петропавл қаласы, Ленин көшесі, 21 үй.